

УДК 378.017:[316.628:331.54](045)

**FEATURES OF THE FORMATION OF STUDENTS' PROFESSIONAL
MOTIVATION****ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ**

Yakymchuk I.P. / Якимчук І.П.

c.p.s., associate prof. / к.психол.н., доц.

ORCID: 0000-0002-3303-6478

Pavlo Tychyua Uman State Pedagogical University,

Uman, Sadova, 28, 20308

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

м. Умань, вул. Садова, 28, 20308

Анотація. У статті аналізується необхідність і способи формування професійної мотивації студентів до успішної фахової діяльності. Проаналізовано, що мотиви навчальної діяльності впливають на якість професійної підготовки, на формування особистості професіонала. Виділено способи впливу на особистість студента, які б сприятимуть процесу самоактуалізації його особистості через організацію самостійної навчальної діяльності. Розглянуто основні напрямки професіоналізації у навчальній життєдіяльності.

Ключові слова: професійна мотивація, студент, самореалізація, заклад вищої освіти, самостійна навчальна діяльність, фахівець.

Вступ.

Інтеграція України у світову систему вищої освіти та модернізація різних галузей освіти потребують переосмислення основних напрямів професійної підготовки фахівців. Наразі пріоритетним напрямком в освіті стає виховання творчої особистості, здатної до самореалізації у швидко плинних соціально-економічних умовах. Потреба в самореалізації – одна з насущних потреб людини. Вона задовольняється в будь-якій діяльності, до того ж не обов'язково лише в тій, де людина розвиває свої сутнісні сили, стає суб'єктом творчості. Саме допомога особистості в її самореалізації сприяє підготовці молодих людей до самостійного життя у складних і суперечливих умовах сьогодення, до вибору соціально ціннісних орієнтирів у навчанні, роботі, спілкуванні, дозвіллі та життєтворчості.

Основний текст.

Самореалізація особистості в концепції гуманістичного психоаналізу К. Хорні – це подолання, зняття внутрішнього конфлікту та повернення до душевної гармонії не тільки через усвідомлення суперечливих чинників свого існування, але і через почуття.

З. Фройд відзначав потребу в самореалізації особи у власних переважаючих інстинктах. Самореалізація, за З. Фройдом, локалізується в несвідомому пласті людської психіки і виявляється в «прагненні до задоволення», яке притаманне кожній людині від самого народження [4, с. 23–37]. Таку характеристику, як потреба у самореалізації, аналізував Е. Фромм. Він стверджував, що лише та особистість, яка має розвинуту спонтанну творчість, а також є працьовитою, люблячою, незалежною та чесною, може реалізувати свою вищу потребу, тобто самовиразитися і само реалізуватися [3, с. 37–52].

Багато учених, таких як Л. Виготський та Л. Божович, окреслюють мотивації і потреби особистості як джерело власного зростання та активності, що і становить підґрунтя для розвитку самої особистості. Людина поступово стає суб'єктом, що здатен самостійно приймати рішення, ставити завдання та виконувати їх, мінімізувавши вплив зовнішнього середовища [2, с. 122].

Потреба в самореалізації належить до переліку вищих потреб; вона є якісною характеристикою особистості; дана потреба актуалізує потенційні можливості особистості; вона сприяє розвитку особистості; потреба в самореалізації підтримує внутрішній стан напруження індивіда.

Дослідження чинників ефективності становлення особистості майбутнього фахівця в системі організації самостійної навчальної діяльності студентів ЗВО, виявило доцільність розгляду, усвідомлення, урахування й стимулювання процесів самоактуалізації й самореалізації, що передбачає розуміння самоактуалізації не як статичного стану, а як діючого процесу, у якому здібності індивіда використовуються повністю, творчо й радісно.

Таким чином, феномен самореалізації особистості студента ЗВО через систему організації самостійної навчальної діяльності має розглядатися як процес, як діяльність, як творчість, як потреба. Майбутня професія, за умов високої готовності до неї, здатна створити такі вимоги для молодого фахівця, а система підготовки у ЗВО вже запроектована на них. І саме під час організації й здійснення самостійної навчальної діяльності значно зростають можливості для формування в студентів креативності, самостійності й здатності сміливо приймати рішення відносно розв'язання певних теоретичних і практичних педагогічних проблем. Самостійна навчальна діяльність має бути організована в умовах ЗВО таким чином, щоб досягнення певних цілей і реалізація певних прагнень на кожному окремому етапі навчання, спонукали й стимулювали студентів до висунення нових цілей (більш високого й відповідального рівня) й появи нових прагнень (більш різноманітних, і з кожним наступним етапом вони повинні бути все тісніше пов'язаними з майбутньою професійно-педагогічною діяльністю).

На основі концепцій А. Маслоу й К. Роджерса виділимо певні способи впливу на особистість студента, які б сприяли процесу самоактуалізації його особистості через організацію самостійної навчальної діяльності й остаточно, на його самореалізацію. А саме: акцентувати увагу на практичну професійну чи майбутню навчальну діяльність; намагатися формулювати завдання, максимально пов'язуючи його з уже набутим досвідом студента й навчальним, і життєвим; дотримуватися оптимального рівня складності виучуваного матеріалу; переконати студента, що лише власні прагнення й амбіційні бажання можуть спонукати особистість до виконання певних дій і певної самостійної діяльності; стимулювати відповідальне й із розумінням справи ставлення студента до власних дій; підтримувати позитивний емоційний стан, як результат задоволення від власної самостійної навчальної діяльності; сприяти перетворенню самостійної навчальної діяльності на істинну, дієву цінність студента ЗВО – майбутнього фахівця, яка б поступово перетворювалась на дійсну потребу особистості.

Перш за все сьогодні слід сприяти організації навчально-виховного процесу в педагогічному закладі таким чином, щоб допомогти кожному студентові розкрити ті грані власної особистості, які б дали можливість відчувати бажання, інтерес, задоволення від здійснення тієї професійної діяльності, яку вони обрали в силу різних обставин. Іншими словами, цілеспрямоване формування мотивів професійної самореалізації в умовах навчання у педагогічному ЗВО забезпечить творчу професійну самореалізацію під час здійснення безпосередньої трудової діяльності.

К. Абульханова-Славська вважає, що особистість повинна самовиражатися в професії, і виділяє такі типи самовираження: 1) самовираження відбувається через вибір професії, що максимально відповідає характеристикам особистості; 2) самовираження в професії таке, що дає змогу особистості рухатися по східцях майстерності; 3) самовираження, за якого рух у професії здійснюється через розгортання, розвиток і вдосконалення якостей і здібностей особистості [2]. Із цього випливає, що одним із пріоритетних завдань підготовки майбутніх психологів є формування їхньої готовності до професійної самореалізації. Саме в процесі підготовки майбутніх фахівців до професійної самореалізації в студентів виникає прагнення до набуття фахового досвіду й закріплення його на суб'єктивному рівні особистості, досягнення успіху в квазіпрофесійній діяльності, бажання вдосконалювати та розвивати власний потенціал. Таким чином, у процесі підготовки майбутніх психологів до професійної самореалізації в них формуються вміння й особистісні якості, які забезпечують як якість навчання в університеті, так і ефективність майбутньої професійної діяльності.

Позитивна мотивація навчально-професійної діяльності сприяє розвитку особистості студента, визначає не тільки напрям, але і способи реалізації різних форм навчальної діяльності, розвиває емоційно-вольову сферу, яка виступає як значима детермінація факторів, що обумовлюють ефективність та специфіку навчальної діяльності в кожен інтервал часу [5].

Основними напрямками професіоналізації у навчальній життєдіяльності є професійне навчання, професійне самовизначення, самореалізація, самоствердження та зростання, розвиток інтелектуального потенціалу щодо відповідної сфери професійної діяльності, духовне збагачення, моральне, фізичне самовдосконалення. Студент закладу вищої освіти – це молода людина, яка характеризується професійною самовизначеністю до висококваліфікованого виконання функцій фахівця у відповідній галузі.

Висновки.

Отже, саме в процесі навчання в студентів виникає прагнення до набуття фахового досвіду та закріплення його на суб'єктивному рівні особистості, досягнення успіху в квазіпрофесійній діяльності, бажання вдосконалювати та розвивати власний потенціал. У процесі підготовки майбутніх психологів до професійної самореалізації в них формуються вміння й особистісні якості, які забезпечують не лише якість навчання в університеті, а й ефективність майбутньої професійної діяльності.

Література.

1. Андреева Т. В. Самореализация личности представителей творческих профессий: половые различия. *Психологические проблемы самореализации личности*. 2009. Вып. 2. С. 203–216.
2. Божович Л. И. Избранные психологические труды. Проблемы формирования личности. М. : Межд. пед. академия, 1995. 212 с.
3. Фромм Э. Человек для себя: Исследования психологических проблем этики. Минск : Коллегиум, 1992. 345 с.
4. Чепелева Н. В. Життєва ситуація особистості. *Основи практичної психології*. К. : Либідь, 1999. 231 с.
5. Якунин В. А. Педагогическая психология: Учеб. пособ./ 2-е изд. –СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2000. 349 с.

References.

1. Andreeva, T. V. (2009). Samorealizatsiya lichnosti predstaviteley tvorcheskikh professiy: polovyye razlichiya. [Self-realization of the personality of representatives of creative professions: gender differences]. *Psichologicheskie problemy samorealizatsii lichnosti – Psychological problems of personality self-realization*, 2, 203–216 [in Russian].
2. Bozhovich, L. I. (1995). *Izbrannyye psichologicheskie trudyi. Problemy formirovaniya lichnosti [Selected psychological works. Problems of personality formation]*. Moscow : Mezhdunarodnaya pedagogicheskaya akademiya [in Russian].
3. Fromm, E. (1992). *Chelovek dlya sebya: Issledovaniya psichologicheskikh problem etiki [Man for himself: Studies in the psychological problems of ethics]*. Minsk : Kollegium [in Russian].
4. Chepeleva, N. V. (1999). Zhyttieva sytuatsiia osobystosti [Life is a special situation.] *Osnovy praktychnoi psykhohii – Basics of practical psychology*. Kyiv : Lybid [in Ukrainian].
5. Yakunin, V. A. (2000). *Pedagogicheskaya psichologiya [Pedagogical psychology]*. Saint Petersburg : Mihaylova V.A. [in Russian].

Abstract. *The article analyzes the necessity and methods of forming students' professional motivation for successful professional activity. It has been analyzed that the motives of educational activity influence the quality of professional training and the formation of a professional's personality. Ways of influencing the student's personality are identified, which would contribute to the process of self-actualization of his personality through the organization of independent educational activities. The main directions of professionalization in educational activities are considered.*

Key words: *professional motivation, student, self-realization, institution of higher education, independent educational activity, specialist.*